

**Univerzitet u Sarajevu
Akademija scenskih umjetnosti
Odsjek: DRAMATURGIJA
Predmet: Lutkarstvo II**

Nastavnici: prof. Dubravka Zrnčić-Kulenović
asistent Benjamin Hasić

OSVRT NA V. FESTIVAL DJEČIJE UMJETNOSTI 2019.

BENJAMIN KONJICIJA
10.5.2019.

Prije dvanaest godina bio sam postavljen na jednu od nekoliko desetina neobičnih stolica koje su ispunjavale veliku salu nekog zagrebačkog pozorišta. Moja tetka i ja čekali smo početak predstave “Čarobnjak iz Oza”. Otprilike sam pretpostavljao šta će se desiti nakon što se crveni zastor podigne, ali nisam bio ni u pola svjestan na kakvo ću nezaboravno putovanje poći ne pomjerajući se iz onog čudnog sjedišta. Ovo putovanje duboko se urezalo u moje sjećanje i zasigurno je bilo jedno od najznačajnijih koje sam doživio.

Sa poučnim pričama koje nas uče koliko je važno biti ono što jesmo, lutkarskim reinterpetacijama čuvenih bajki i priča, dramatizacijom pjesme o Malome Juju pa čak i lutkarske predstave sa izravnim biblijskim motivima, uz ovo i još više 5. Festival dječije umjetnosti koji se održao u Sarajevu i Kaknju od 3. do 7. maja 2019. godine podsjetio me koliko je bilo čarobno moje prvo teatarsko iskustvo i uopće koliko je rani susret za pozorištem važan za jedno dijete. Festival dječije umjetnosti internacionalni je teatarski festival namjenjen djeci, jedini takav u Sarajevu, a ravnopravno, svojim umjetničkim dosegima, se pridružio festivalima u Bosni i Hercegovini i regionu. Ove godine imali smo priliku pogledati predstave iz Hrvatske, Srbije, Slovenije te Bosne i Hercegovine. Koristeći se različitim stilovima, lutkarskim tehnikama i uz različite pristupe, svaka predstava u programu imala je nešto vrijedno za izložiti. Ipak, obratimo pažnju na neke od njih koje su se posebno istakle.

Zagrebačko kazalište lutaka učestvovalo je sa svojom obradom čuvene bajke o lutku koji želi postati pravi dječak. Collodijevu priču o Pinocchiju, kao jedno od najpoznatijih djela dječije književnosti, mnogi vrlo dobro poznaju i njen siže, istina u njegovoj znatno pojednostavljenijoj formi, ova predstava vjerno prati. Međutim, režiser Zoran Mužić i autorica dramatizacije Petra Mrduljaš kroz ovu predstavu istražuju sam medij lutkarstva, posvećujući posebnu pažnju odnosu između lutke i glumca te animatora i lutke. Predstava započinje oživljavanjem lutka Pinocchia, marionete koja je ono što zapravo i jeste, jedina lutka na sceni čiju interakciju sa glumcima, zanemarujući animatora, gotovo da možemo posmatrati realistički. Idejno ova predstava se bavi istim problemima kao i originalna priča. Ona nas, koristeći lutka koji želi postati pravi dječak, dakle čovjek, uči o istinskim vrijednostima društva u kojem živimo. Pri čemu je za teatar, naročito lutkarski, jako prilična simbolička priroda transformacije kroz koju Pinocchio prolazi kao odraz unutrašnjeg morala lika. Odnosno, premisa da će Pinocchio, bude li se ponašao dostojno dobrom dječaku, postati pravi dječak, jako je naklonjena teatru, čime se režiser vješto koristi. Animator ove marionete (Adam Skendžić) potpuno je neutralan i ostali likovi ga ignorišu do scene kada Pinocchio postaje dječak te isti animator igra ulogu dječaka Pinocchia. Predstava također tematizira samo lutkarsko pozorište i kritizira zapostavljanje lutkarstva uopće. Collodijev cirkus zamijenjen je tako nazvanim “lutkarskim pozorištem bez lutaka” u kojem su glumci sa prenaplašenim pokretima zamjena za lutke, čime je originalnoj priči dodana još jedna važna ideja. U predstavi su igrali: Adam Skendžić, Jadran Grubišić, Anđelko Petrić, Željko Šestić, Janko Popović Volarić, Borna Galinović i Ivan Bošnjak.

A kako stihovi jedne jednostavne pjesmice za djecu mogu poslužiti kao predložak za jedinstvenu predstavu, savršen primjer je djelo Gradskog kazališta lutaka Rijeka "Avanture maloga Juju". Glavna nit predstave koja je oduševila mladu publiku u Sarajevu jeste ritam pjesmice o dječaku Juju kojeg je uhvatio krokodil dok je šetao kraj duboke rijeke Nil sa svojom mamom Kukunkom i tatom Tarantom. Autorice dramskog teksta zasnovanog na motivima pjesme Žarka Roje i Petra Begama, Ivana Đula i Milica Sinkauz donose nam važnu priču o savladavanju straha od nepoznatog. Mali Juju, čiju ulogu tumači Tilen Kožamelj, koji ima užasan strah od krokodila shvata da ta životinja ipak nije toliko strašna kada je поближе upozna, učeći nas važnu lekciju o besmislenosti predrasuda. Svojom izrazitom uigranošću ekipa glumaca i glumica pjeva, svira, pleše i animira kompletnu scenografiju čiji je svaki element u funkciji praćenja jako značajnog ritma predstave. Iako je rađena minimalistički, ona djeluje živo i oslobađa prostor za namaštavanje. U predstavi su korištene različite lutkarske tehnike, od neuobičajnijeg animiranja predmeta do klasičnijih oblika kao što su ručno lutkarstvo i igra sjenki. Redateljica predstave je Renata Carola Gatica, a u predstavi su igrali: Andrea Špindel, Tilen Kožamelj, Damir Orlić, David Petrović i Zlatko Vicić.

Još jedna predstava koja se mnogo oslanjala na dječiju maštu, ali i na pokret i glumačku igru bila je predstava "Čudesni kontinenti", banjalučkog Nevid teatra. Glumci Dejan Andrić i Marko Dukić, koji je također i autor teksta i režiser, kao likovi Štuc i Muc iz organizacije "Dijete za bombonu", na praznoj pozornici, ne koristeći apsolutno bilo kakva pomoćna sredstva, ulaze u potpunu interakciju sa publikom. Djeca u publici odgovaraju na njihova pitanja, postavljaju ih te odlučuju koji dio predstave će se sljedeći igrati tako što određuju kontinent koji ćemo zajedno sa likovima posjetiti. Zajedno sa Tucom i Mucom proputovali smo svih sedam kontinenata koristeći moć igre i imaginacije, te naučili ponešto o svakom od njih. Ova predstava savršen je primjer koliko je malo izvanjskih elemenata potrebno da bi se izgradio beskonačno velik i zanimljiv svijet teatra, poučan i bogat dobrim humorom koji je jednako privlačan odraslima kao i djeci.

Mini teatar Ljubljana je sa predstavom "Djevojčica sa šibicama", zasnovanoj na priči Hansa Christiana Andersena u adaptaciji i režiji Stevea Tipladya, ispričao dobro poznatu priču o usamljenosti i moći sjećanja. Riječ je o predstavi pripovjednog teatra u kojoj je igra na sceni kombinirana sa savremenom verzijom teatra sjena. Gledaoci-djeca, okupljeni su na pozornici oko pripovjedača Hansa, čiju ulogu tumači Aleš Kranjec, koji ih, koristeći moć mašte, svjetlosti i sjena uvlači u snoliki svijet tužne priče o siromašnoj djevojčici, čiju ulogu tumači Vesna Kuzmič, koja se u strahu da se vrati kući ocu, bez da je prodala i jedno pakovanje šibica, skriva u mračnu uličicu gdje, paleći jednu po jednu šibicu zamišlja sve ono lijepo što joj nedostaje: toplu peć, novogodišnju večeru, veliku jelku i svoju baku. Međutim, osim što je mjesto radnje ove predstave jasno izmješteno u Ljubljanu, što vjerovatno većini djece u Sarajevu ne znači mnogo, također ima novi preokret u kojem je mašta dovoljno snažna da djevojčici donese sve lijepo što je zaslužila, što možda u jednu ruku djeluje kao pomalo naivan epilog tragičnoj priči. Ipak, ono po čemu se ova predstava ističe jeste moć koju donosi

njena atmosferičnost i vizualna pojavnost koja uistinu gledaoca uvlači u jedinstveni bajkoviti svijet u kojem su sretni krajevi, ako imamo dovoljno mašte za njih, mogući.

Pored predstava, prisustvujući ovom festivalu fascinirale su me dvije stvari. A to su entuzijazam i iskrenost pri igri svakog glumca i glumice, animatora i animatorice u svim predstavama u programu kakve ne vidamo često u pozorištu. Također i zahvalna uključenost djece koja su ih pažljivo pratila i reagovala na svaki pokret lutke, izgovorenu repliku pa čak i stvarnu ili prividnu nelogičnost u predstavi. Ova interakcija između publike i izvođača, čista od pretjerane konvencionalnosti, uputila me na samu suštinu teatra. A to da i Sarajevo i Kakanj imaju veliku potrebu za dječijom pozorišnom scenom najkonkretniji dokaz bile su uvijek pune sale i u jutarnjim i popodnevnim a i večernjim terminima po kišnom danu.